

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שינוי בסדר עבודת יום הכיפורים

(ס' א') משנה: כל מעשה יום הכיפורים האמור על הסדר, אם הקדים מעשה לחבירו, לא עשה כלום. הקדים דם השעיר לדם הפר, יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר.

תנו רבנן: כל מעשה יום הכיפורים האמור על הסדר, אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום.

אמר רבי יהודה: אימתי? בדברים הנעשין בבגדי לבן מבפנים. אבל דברים הנעשין בבגדי לבן מבחוץ (כגון הגרלה, וידוי, שפיכת שיריים וכל מתנות הפרוכת ומזבח הזהב), אם הקדים מעשה לחבירו, מה שעשה עשוי.

רבי נחמיה אומר: במה דברים אמורים? בדברים הנעשים בבגדי לבן, בין מבפנים בין מבחוץ. אבל בדברים הנעשים בבגדי זהב מבחוץ (כגון אילו ואיל העם שהקדים להן הוצאת כף ומחתה, אין מעכבין עליו לפסול), מה שעשה עשוי.

(ס' ב') אמר רבי יוחנן: ושניהם מקרא אחד דרשו, "וְהִיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם... אַחַת בְּשָׁנָה"¹, (ומסיק) היינו טעמיה דרבי יהודה: כתיב 'זאת' וכתיב 'אחת', חד למעוטי בגדי לבן מבחוץ, וחד למעוטי בגדי זהב. ורבי נחמיה: חד למעוטי בגדי זהב, וחד למעוטי שיריים, דלא מעכבי.

(ומקשה) ומי אמר רבי יוחנן הכי?! והאמר רבי יוחנן (זבחים ק"א א'): תנא רבי נחמיה, כדברי האומר שיריים מעכבי?² קשיא.

אמר רבי חנינא: קטורת שחפנה קודם שחיתתו של פר (הנעשה בבגדי לבן בחוץ), לא עשה ולא כלום (ששחיתת הפר קודמת לחפינת הקטורת, כדלעיל, משנה מ"ג ב').

כמאן? דלא כרבי יהודה. דאי רבי יהודה, האמר כי כתיבא 'חקה', בדברים הנעשים בבגדי לבן מבפנים הוא דכתיבא!

אפילו תימא רבי יהודה: צורך פנים כפנים דמי.

(ס"א א') אמר עולא: שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר (בפנים), לא עשה ולא כלום.

(ומקשה) תנן: הקדים דם השעיר לדם הפר,³ יחזור ויזה מדם השעיר אחר דם הפר. ואם איתא יחזור וישחוט מבעי ליה.

תרגמא עולא במתנות שבהיכל (אבל שחיתת השעיר במקומה הייתה, לאחר מתן דם הפר בפנים). וכן אמר רבי אפס: במתנות שבהיכל.

¹ ויקרא, פ' אחרי מות, טז, לד: וְהִיְתָה זֹאת לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם אַחַת בְּשָׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה.

² דקאמר רבי נחמיה התם: שיירי הדם שהקריבין בחוץ, חייב, אלמא עבודה הן בפנים, וקרינן בהו (ויקרא יז, ט) "וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יִבְיָאֲנֻ... וְנִכְרַת...". רש"י.

³ קא סלקא דעתך במתנות שבפנים קאמר, דהוה ליה שעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר. רש"י.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

באלו מעשי יום הכיפורים הסדר מעכב: פסק הרמב"ם כרבי יהודה, שרק בעבודות בבגדי לבן בפנים, מעכב הסדר. והמאירי פסק כרבי נחמיה, שבכל דברים הנעשים בבגדי לבן, גם בחוץ,⁴ מעכב הסדר.⁵

אימתי, בדברים הנעשין בבגדי לבן מבפנים: כן דעת רבי יהודה. רש"י ביאר שבפנים היינו בקודש הקדשים. ואילו הרמב"ם כתב, "כָּל עֲבוֹדוֹת שְׁעוֹבֵד בְּבִגְדֵי לְבָן בְּפָנִים בְּהִיכָל - צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתָן עַל הַסֵּדֶר שֶׁבְּאַרְנוּ, וְאִם הַקְּדִים בְּהֵן מַעֲשֶׂה לְחֵבְרוֹ, לֹא עָשָׂה כָּלוּם."⁶

פעולות הנעשות בחוץ אבל הן צורך פנים: פסק הרמב"ם כרבי חנינא, וכעולא, וכתב, "קְטֹרֶת שֶׁחֲפָנָה קָדָם שְׁחִיטַת הַפָּר - לֹא עָשָׂה כָּלוּם; אֵף עַל פִּי שֶׁהֲחִפִּינָה בְּעֶזְרָה, צָרִיךְ פְּנִים כְּעֲבוֹדַת פְּנִים הִיא. וְכֵן שְׁעִיר שֶׁשְּׁחָטוּ קָדָם מִתֵּן דָּמוֹ שְׁלֶפֶר, לֹא עָשָׂה כָּלוּם; אֵף עַל פִּי שֶׁהֲשִׁחִיטָה בְּעֶזְרָה, הָרִי דָּמוֹ נִכְנָס לְפָנִים."⁷

הקדים עבודת חוץ לעבודת פנים: דעת רש"י, דהיות שבדברים הנעשים בפנים כתיב 'חֲקֵה', כששינה והקדים עבודת חוץ לעבודת פנים, מעכב. וכן כתב הרמב"ם "אֵיל וְשְׁעִיר הַמוֹסְפִין שֶׁעָשָׂה אוֹתָן קָדָם עֲבוֹדַת הַיּוֹם - אֵינָן כָּלוּם."⁸

הקדים דם שעיר לדם הפר: למסקנת הגמרא, בגלל ששעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר, לא עשה כלום, מוקמינן למתניתין במתנות שבהיכל. וכן כתב הרמב"ם "הַקְּדִים דָּם הַשְּׁעִיר לְדָם הַפָּר בְּקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים - יִזָּה מִדָּם הַפָּר כְּמִצְוֹתוֹ, וְאַחַר כֵּן יָבִיא שְׁעִיר אַחֵר, וְיִשְׁחַט אוֹתוֹ, וְיִזָּה מִדָּמוֹ בְּקֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים כְּמִצְוֹתוֹ, וְיִפְסֵל הָרֵאשׁוֹן. הַקְּדִים דָּם הַשְּׁעִיר לְדָם הַפָּר בְּמִתְנֹת שֶׁבְּהִיכָל עַל הַפְּרָכֶת - יִחְזֹר וְיִזָּה מִדָּם הַשְּׁעִיר פְּעַם שְׁנִיָּה לְאַחַר דָּם הַפָּר."⁹

⁴ הן לפני לפנים, כגון הזאות שבין הבדים. הן בהיכל, כגון הזאות של פרכת ומזבח הקטורת. הן של עזרות, כגון ודוי הפר והגרלת השעירים וחפינת הקטורת ושחיטת השעיר.

⁵ מקורות: רמב"ם (הל' עבודת יוה"כ ה,א). מאירי (ס' א', ד"ה אמר המאירי כל מעשה).

⁶ וכתב הלחם משנה, פירש רש"י 'מבפנים', לפני ולפנים. אבל הרמב"ם שכתב בפנים **בהיכל**, משמע דאינו מפרש כפירוש רש"י. ועיי"ש שהתקשה בדברי הרמב"ם. וכן תמה ה'ליקוטי הלכות' (עין משפט, אות ח) על הרמב"ם.

⁷ המפרשים התקשו במה שהוצרך הרמב"ם לטעם זה. דבשלמא ברישא, בקטרת שחפנה קודם שחיטת הפר, דהתם תרווייהו הוי עבודת חוץ, דבין חפינה ובין שחיטה הוּו בעזרה, לכן בעינן טעמא דצורך פנים כפנים דמי. משא"כ הכא דשעיר ששחטו קודם מתן דמו של פר, אף על גב דנימא דמה ששחט שעיר בלא זמנו לא נפסל דהוי עבודת חוץ, מכל מקום הא דם הפר ניתן שלא בזמנו, ובפנים הסדר מעכב שפיר! והאריכו בזה האחרונים, ראה 'ליקוטי הלכות' (עין משפט, אות ר), 'הר המוריה', 'אור שמח' (הל' עבודת יוה"כ ה,ג), ועוד. וראה פייסקה הבאה. מקורות: רמב"ם (הל' עבודת יוה"כ ה,ב).

⁸ ראה הערה בפייסקה קודמת. מקורות: רמב"ם (הל' עבודת יוה"כ ה,ג). רש"י (לעיל מ' א', ד"ה חוקה).

⁹ וכתב 'ליקוטי הלכות', דאף דקיימא לן כרבי יהודה דאמר דברים הנעשים בבגדי לבן מבחוץ לא מעכבי, והאי מבחוץ כלול נמי ההיכל, דהוא מבחוץ לקדשי הקדשים, כדמוכח לעיל ריש פרק ד, מ' א' (וראה הערות קודמות), מכל מקום לכתחילה צריך לחזור ולהזות מדם השעיר ויהיה נחשב על ידי זה כסדר, פר ואח"כ שעיר. ועיי"ש זבח תודה (ד"ה מ"מ לכתחילה), שנשאר בצ"ע. מקורות: רמב"ם (הל' עבודת יוה"כ ה,ד).